

ПРОФЕСІЙНА ІДЕНТИЧНІСТЬ І МАЙСТЕРНІСТЬ ПЕДАГОГА

УДК 378.016:5
DOI 10.25128/2415-3605.22.1.7

НАДІЯ СТЕЦУЛА

<https://orcid.org/0000-0002-0129-7331>
n.stetsula@gmail.com

кандидат біологічних наук, доцент
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
вул. Шевченка, 23, м. Дрогобич, Львівська обл.

МЕТОД ПРОЄКТІВ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Проаналізовано, що освітня система у закладах вищої освіти має за мету забезпечити випереджувальний розвиток освіти шляхом модернізації навчального процесу відповідно до потреб суспільства щодо кваліфікаційної підготовки майбутніх фахівців. Зазначено, що застосування інноваційних дидактичних інструментів позначилося на переході від репродуктивного стилю навчання до продуктивного, який стимулює навчально-пізнавальну активність здобувачів освіти. Встановлено, що використання методу проєктів є ефективним під час формування екологічної компетентності у системі професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів природничих спеціальностей, адже передбачає досягнення освітніх цілей засобами екології, розширюючи тим самим сферу дії професійної компетенції. Педагогічною метою застосування методу проєктів є розвиток у здобувачів освіти умінь перетворювати інформацію у знання та самостійно використовувати дидактичний інструментарій для отримання навчального продукту. Наведено перспективи формування екологічної компетентності майбутніх учителів у контексті проєктного методу: наповнення освітнього процесу новими досягненнями природничої та педагогічної галузі; включення у власну педагогічну діяльність методу проєктів на основі предметного моделювання; використання методу проєктів у когнітивній діяльності здобувача на основі вирішення ним проєктних завдань. З метою розкриття методичних особливостей використання методу проєктів при підготовці майбутніх учителів природничих спеціальностей орієнтованого на формування екологічних компетентностей запропоновано інтерактивну модель взаємодії «викладач—здобувач» та методичну розробку проведення методу.

Ключові слова: освітня система, метод проєктів, екологічна компетентність, екологічні проблеми, педагогічна діяльність, професійно-педагогічна підготовка.

NADIYA STETSULA

Candidate of Biological Sciences, Associate Professor
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
23 Shevchenko Str., Drohobych, Lvivska oblast

METHOD OF PROJECTS IN THE CONTEXT OF FORMATION OF ENVIRONMENTAL COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS OF NATURAL SCIENCES

It has been analysed that the educational system in higher education institutions aims to ensure the advanced development of education by modernizing the educational process in accordance with the needs of society for the training of future professionals. It is noted that application of innovative didactic tools has affected the transition from the reproductive style of learning to the productive one, which stimulates the educational and cognitive activity of students. It is established that the use of the project method is effective in the formation of environmental competence in the system of professional and pedagogical training of future

teachers of natural sciences, because it involves the achievement of educational goals means of Ecology, thereby expanding the scope of professional competence. The pedagogical purpose of the project method is to develop in students the ability to transform information into knowledge and independently use didactic tools to obtain a learning product. The priority values of ecological-competence education for the future teacher of natural specialties have been highlighted, they include cognitive, subject-practical and personal experience. Prospects for the formation of environmental competence of future teachers in the context of the project method imply fulfilling the educational process with new achievements of the natural and pedagogical field in the context of the project method; inclusion in the one's own pedagogical activity of a method of projects on the basis of subject modelling; use of the project method in the cognitive activity of an applicant on the basis of solving project tasks; combining and reconstructing familiar techniques of creative activity to solve new problems; self-education, self-development and self-realization of an individual in the process of project activities on an individual and group basis. The research paper is focused on the methodological features of using the project method in the training of future teachers of natural specialties in the process of formation of environmental competencies; an interactive model of interaction "teacher-applicant" and methodological development introduction of the method.

Keywords: *educational system, project method, ecological competence, ecological problems, pedagogical activity, professional and pedagogical training.*

У Концепції Нової української школи зазначено, що адаптація нових технологій до освітніх потреб сприяє якісним змінам в освіті і виведенню науки на новий рівень [7]. Сьогодні освітня система у ЗВО має за мету забезпечити випереджувальний розвиток освіти шляхом приведення її змісту відповідно до розвитку науки і виробництва; створення механізмів постійного оновлення та розвитку змісту освіти; досягнення сучасного змістовного та процесуального рівня забезпечення повноцінної освіти, її гуманізація; орієнтація на створення умов, необхідних для освоєння основних життєвих, соціальних, професійних цінностей та екологічної культури.

Одним із стратегічних напрямів модернізації системи освіти у ЗВО є застосування інноваційних дидактичних інструментів – технологій та методів навчання і викладання, методичних прийомів, форм і засобів навчання, які забезпечать досягнення програмних результатів навчання та формування професійних компетентностей здобувачів освіти, в спектрі яких важливе місце займає екологічна компетентність. Моделювання освітніх ситуацій, актуалізація розумових та емоційних процесів сучасними освітніми технологіями та методами навчання і викладання у системі професійно-практичної підготовки здобувачів освіти зумовили перехід від репродуктивного стилю навчання до продуктивного, який з одного боку, стимулює навчально-пізнавальну активність та самостійність мислення здобувачів, а з другого – забезпечує реалізацію студентоцентрованого підходу [1, с. 18; 9, с. 142].

Все більшого поширення нині у практиці викладання ЗВО набуває один із інноваційних методів навчання – метод проєктів. Популярність цього методу зумовлена його дидактичною сутністю, яка передбачає формування вміння вирішувати цікаві для здобувачів освіти проєктні завдання, отримувати практичний досвід шляхом самостійного конструювання своїх знань та відповідає ідеям компетентного підходу, де компетентність є складним синтезом когнітивного, предметно-практичного та особистісного досвіду [8, с. 74].

Метод проєктів ефективно сприяє формуванню екологічної компетентності у системі професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів природничих спеціальностей, адже передбачає досягнення освітніх цілей засобами екології, розширюючи тим самим сферу дії професійної компетенції та їхні ціннісні спрямування.

Розвиток сучасного суспільства характеризується ще однією тенденцією – прагненням до інтеграції, співпраці в колективі, групі, які підвищують потреби суспільства до кваліфікаційної підготовки здобувачів освіти. За своєю суттю метод проєктів відображає інноваційну модель навчання, яка передбачає орієнтацію на особистість здобувача, його потреби та можливості, ґрунтується на принципах співробітництва та включення до активних видів діяльності й комунікацій. Досвід, отриманий здобувачами під час реалізації методу проєктів, готує в подальшому випускника ЗВО до виконання професійних обов'язків [6, с. 145].

З метою реалізації компетентного підходу до організації освітнього процесу академічна спільнота ставить питання про побудову інтерактивного освітнього процесу

професійно-практичної підготовки у ЗВО, який готував би вчителя, здатного, з одного боку, спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня, діяти соціально відповідально та свідомо, адаптуватися в нових ситуаціях, а з другого – до здійснення педагогічної діяльності як члена педагогічної спільноти і до формування індивідуальних освітніх та життєвих потреб. Такий підхід дає змогу майбутнім вчителям здійснювати власну творчу педагогічну діяльність з метою формування учня, спроможного самостійно вибирати шлях подальшого навчання відповідно до своїх інтересів і здібностей та долати проблеми повсякденного життя [7].

Застосування методу проєктів у педагогічній діяльності вчителя закладу загальної середньої освіти (ЗЗСО) широко вивчено. Однак недостатньо досліджені методичні можливості цього методу у системі професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів природничих спеціальностей. В умовах вищої педагогічної освіти виникає завдання одночасного оволодіння студентами як природничими компетентностями, так і педагогічними – вмінням навчати природничі предмети у школі як учитель біології, географії, хімії, екології. Для виконання поставленого завдання необхідною умовою є впровадження в систему професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів природничих спеціальностей методу проєктів.

Метод проєктів – інноваційний напрям науково-педагогічної діяльності в ЗВО, а тому відкритими є питання про методичні особливості його застосування в освітньому процесі. Актуальним постає вивчення ролі методу проєктів у процесі формування екологічної компетентності майбутніх учителів природничих спеціальностей.

Метою статті є вивчення методичних особливостей використання методу проєктів при підготовці майбутніх учителів природничих спеціальностей, орієнтованого на формування екологічних компетентностей.

Основоположниками проектного навчання є Дж. Дьюї і В.Г. Кіплатрик. Джон Дьюї рекомендував поєднувати метод проєктів з іншими методами навчання, оскільки, на його думку, методичний тандем забезпечить результативність навчального процесу [2, с. 84]. Вільям Кіплатрик розглядав метод проєктів не лише як дидактичний засіб навчання різних дисциплін, а і як самостійний методичний інструмент та запропонував спосіб побудови освіти, у центрі якої знаходиться проектна діяльність [5].

Метод проєктів має свою історію застосування у педагогічній практиці. Так, у 1929–1932 р. він широко застосовувався в шкільній практиці за кордоном і в Україні. Надалі на кілька десятиліть метод проєктів був забутий, методами навчання використовувались як способи передавання знань викладачем і їхнього засвоєння здобувачами освіти, зазвичай, інформаційно-рецептивні та репродуктивні. Друге «народження» методу проєктів відбулося у 90-ті роки ХХ ст. і в західноєвропейських країнах, і в Україні [8].

Теоретико-методологічні засади впровадження методу проєктів у педагогічній практиці стали предметом дослідження багатьох українських та зарубіжних учених (Н. Грицай [3; 4], Н. Куриленко [6], М. Романовська [8], О. Тадеуш [9], К. Крамш [10], Т. Маркхем [11], С. Маргінсон [12]). Аналіз очікуваних результатів навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти у дидактичній та науковій літературі показав ефективність методу проєктів у навчанні та зростання уваги педагогів до його використання в освітньому процесі.

Метод проєктів як дидактичний інструмент педагогічної діяльності реалізує екокультурну форму освітньої діяльності, що формує здатність усвідомлювати життєві цінності громадянського суспільства та стратегію його сталого розвитку, використовувати сучасні інформаційні ресурси з питань екології, природокористування та захисту довкілля, володіючи якими вчитель може демонструвати обізнаність щодо новітніх принципів та методів захисту навколишнього середовища.

Педагогічною метою застосування методу проєктів є розвиток у здобувачів освіти умінь перетворювати інформацію у знання та самостійно використовувати дидактичний інструментарій для отримання навчального продукту.

Метод проєктів у контексті еколого-компетентної освіти ґрунтується на вирішенні здобувачами освіти певної екологічної проблеми за допомогою їхнього умінь самостійно формувати свої екологічні знання та передбачає, з одного боку, використання сукупності різноманітних способів діяльності, а з другого – необхідність інтеграції знань з різних предметів природничої галузі загалом та екології зокрема. Тому якщо ми говоримо про метод

ПРОФЕСІЙНА ІДЕНТИЧНІСТЬ І МАЙСТЕРНІСТЬ ПЕДАГОГА

проектів, орієнтований на формування екологічних компетентностей, то маємо на увазі саме спосіб досягнення дидактичної мети (суб'єктом якої є викладач) через вирішення проектних завдань – екологічних проблем (суб'єктом яких є здобувач), що неодмінно має завершитися цілком реальним, навчальним результатом, оформленим тим чи іншим чином.

Результати виконаних проектних завдань для здобувачів освіти мають бути «відчутними»: якщо це теоретична проблема, то конкретне її вирішення, оформлене в інформаційному екологічному продукті; якщо практична – це конкретний продукт, готовий до використання. Результатом, з позиції викладача, є зміна рівня сформованості як професійних, так і екологічних компетентностей, що демонструє здобувач. Як правило, така цінність має суб'єктивний характер. З позиції методики, у застосуванні методу проектів вищу цінність має не сам навчальний продукт, а власне практичний досвід, яким оволодів здобувач під час його отримання.

Таким чином, під проектом ми розуміємо спеціально організований викладачем і самостійно виконуваний здобувачем комплекс навчальних дій для вирішення проблеми, а під методом проектів – організацію освітніх ситуацій, у яких здобувач самостійно конструює власну навчально-пізнавальну діяльність, що ґрунтується на вмінні використовувати дидактичний інструментарій для пошуку та дослідження, спрямованого на отримання початкового продукту.

З метою розкриття методичних особливостей використання методу проектів при підготовці майбутніх учителів природничих спеціальностей, орієнтованого на формування екологічних компетентностей, пропонуємо інтерактивну модель взаємодії «викладач–здобувач» (рис. 1).

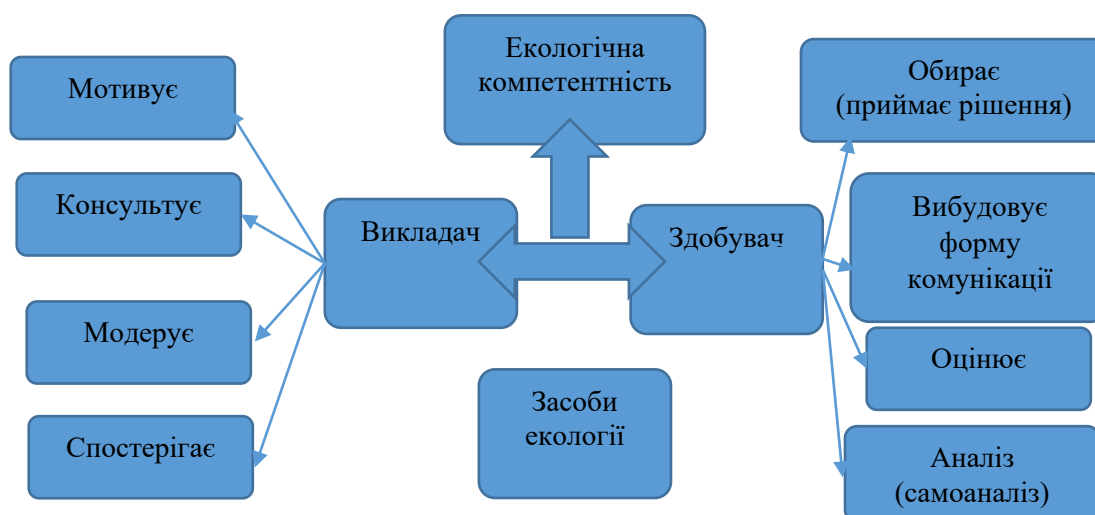

Рис. 1. Інтерактивна модель взаємодії «викладач – здобувач» під час проведення методу проектів.

Запропонована інтерактивна модель розкриває методичну унікальність методу проектів, яка полягає у тому, що викладач постає як фасилітатор, тобто помічник, котрий не передає знання, а організовує навчально-пізнавальну діяльність здобувача. Він:

Мотивує. Високий рівень мотивації – запорука успішної роботи здобувача освіти. Під час мотивації викладач розкриває перед здобувачами дидактичний зміст методу проектів як ситуацію вибору шляхів їх навчально-пізнавальної діяльності та свободи самовдосконалення.

Консультує. Основним інструментом під час консультації є питання, за допомогою яких викладач спонукає здобувачів до евристичної бесіди, моделюючи при цьому різноманітні освітні ситуації та трансформуючи освітнє середовище, спонукає до самостійної оцінки діяльності тощо. Під час реалізації методу проектів викладач – це консультант, котрий повинен утриматися від підказок навіть тоді; коли бачить, що здобувачі «роблять щось не те».

Модерує. Допомога здобувачеві під час реалізації методу проєктів виражається не в передачі знань і умінь, які можуть бути практично використані, – мінімальний їх набір здобувач повинен засвоїти на попередніх заняттях; інші необхідні відомості він отримує, працюючи над збором інформації та під час виконання проєктних завдань. Викладач також не вказує в оціночній формі на недоліки чи помилки у діях здобувача та проміжних результатах. Він за допомогою інтерактивних методичних прийомів («мозговий штурм», «коло ідей», «асоціативний куш» й ін.) спонукає групові дискусії та диспути. Наприклад, ставить питання, відповіді на які здобувачам невідомі; постановка питань, відповіді на які прозвучать абсурдно, розкриваючи протиріччя у рішеннях та способах діяльності, прийнятих здобувачами або ж контекстний переказ проблемних ситуацій тощо.

Спостерігає. Спостереження, яке проводить викладач, націлене на отримання ним інформації, яка дозволить продуктивно працювати під час консультації, з одного боку, і ляже в основу його дій щодо оцінки рівня сформованості екологічної компетентностей здобувачів, з другого.

Від початку здобувач освіти виявляється в ситуації невизначеності, але саме це і стимулює його когнітивну активність. З другого боку, ситуація невизначеності викликає у здобувача навчальні труднощі, які мають об'єктивний характер. Подолання цих труднощів є однією з провідних дидактичних цілей методу проєктів. При цьому в здобувача виробляється власний аналітичний погляд на навчальний продукт, і вже не працює використовувана викладачем схема «це вірно, а це ні».

Функції здобувача під час реалізації методу проєктів:

Обирає (приймає рішення). Варто пам'ятати, що право вибору, яке надається здобувачеві освіти, є не тільки фактором мотивації, а й має закріпитися у його свідомості як процес прийняття відповідальності.

Вибудовує систему взаємовідносин із людьми. Мова йде не лише про рольову участь у командній роботі. Взаємодія з викладачем-консультантом дозволяє освоїти ще одну рольову позицію. Вихід за межі ЗВО у пошуках інформації або для перевірки (реалізації) своєї ідеї змушує вступати у стосунки з людьми у нових обставинах, де відбувається перехід з позицій соціальної інфантильності – він відповідальний опікун, а безвідповідальний споживач, на позиції співробітництва – він професіонал, котрий виконує свою роботу, приймає рішення; а людина, яка робить конкретну справу і несе за це відповідальність.

Оцінює. На кожному етапі виникають різні об'єкти оцінки. Здобувач оцінює «чужий» навчальний продукт з позицій його практичності, запропоновані ідеї – з позицій їхньої реалістичності тощо. Водночас він оцінює продукт своєї діяльності та себе в процесі цієї діяльності. Для того, щоб навчити здобувачів адекватно оцінювати себе та інших, необхідно дати їм можливість поміркувати над тим, що дала кожному з них участь у відпрацюванні методу проєктів, які складові успіху, що не вдалося (нерозуміння, нестача інформації, неадекватне сприйняття своїх можливостей тощо). Навіть неуспішний навчальний результат методу проєктів має позитивне педагогічне значення.

Аналіз (самоаналіз) об'єктивних та суб'єктивних причин невдач, несподіваних наслідків діяльності, розуміння помилок посилюють мотивацію для подальшої роботи, наприклад, формують особистий інтерес до нового знання, якщо невдача зумовлена невірною інтерпретацією інформації або неперевіреними даними. Подібна рефлексія дозволяє сформулювати оцінку (самооцінку) навколишнього світу і себе в соціумі.

Методичні особливості застосування методу проєктів при підготовці майбутніх учителів природничих спеціальностей, орієнтованого на формування екологічних компетентностей ґрунтуються на моделюванні, плануванні та передбаченні майбутнього навчального результату.

Пропонуємо розглянути етапи проведення методу проєктів

1. Пошуковий – моделювання ідеальної (бажаної) чи реальної екологічної ситуації та формулювання екологічної проблеми чи питання; аналіз і синтез екологічної інформації. На цьому етапі здобувач аналізує навчальну екологічну ситуацію чи проблему; формулює тему, мету, об'єкт, предмет та гіпотезу проєкту.

2. Аналітичний – складання плану реалізації проєкту: створює умовну модель проєкту шляхом визначення проєктних завдань та шляхів їх вирішення, аналізує ресурси, планує навчальний продукт.

3. Практичний – виконання плану робіт, поточний контроль.
4. Презентаційний – планування презентації та підготовка презентаційних матеріалів.
5. Контрольний – аналіз результатів виконання проєктних завдань, оцінка навчального продукту.

Отже, метод проєктів є інноваційним методом навчання, який застосовується в межах певної організаційної форми навчання, спрямований на досягнення освітньої мети шляхом залучення здобувачів до виконання проєктних завдань як засобу організації їхньої навчально-пізнавальної діяльності.

З метою формування екологічних компетентностей майбутніх учителів географії, біології та хімії у Дрогобицькому державному педагогічному університеті імені Івана Франка метод проєктів застосовуємо під час вивчення освітніх компонентів «Охорона природи», «Методика навчання географії».

Практика використання методу проєктів

Очікувані результати:

здобувачі освіти оволодівають уміннями планувати свій час і створювати навчальний продукт проєкту, перетворювати інформацію у знання, застосовувати практичний досвід у професійній діяльності; отримують досвід публічного виступу під час захисту проєктів;

формування екологічних компетентностей, а саме: екологічна безпека та сталий розвиток – усвідомлює необхідність ініціативи створення розгалуженої системи природно-заповідних територій; характеризує структуру природно-заповідного фонду (ПЗФ) та сучасну екологічну ситуацію своєї місцевості; оцінює природно-ресурсний потенціал території для організації туристичної діяльності.

Матеріальне та технічне забезпечення: фізичні карта України та Львівщини, підручник, енциклопедії та довідкова література, тематичні карти України та Львівщини, екологічний атлас, Червона книга України, інтернет-ресурси тощо

Перший етап – пошуковий

Освітня проблема: Усі організми в екосистемі поєднані функціонально-енергетичними зв'язками, оскільки існування одного організму створює умови та ресурси для іншого. Сучасний стан популяцій багатьох видів сьогодні викликає занепокоєння у зв'язку із посиленням антропогенним впливом на екосистеми. У більшості випадків збереження окремих видів залежить від дотримання вимог про охорону певних територій. Виникає потреба у поширенні знань про форми охорони, різноманіття та унікальність природних територій, на яких застосовуються природоохоронні заходи.

Тема проєкту: «Природно-заповідні території Львівщини».

Мета: вивчити об'єкти та території ПЗФ Львівщини; формувати еколого-професійну компетентність; розвивати вміння добирати й аналізувати інформацію, самостійно планувати власну діяльність та приймати рішення; вибирати форми її представлення; оцінювати екологічну ситуацію території; виховувати екологічну культуру; зацікавити здобувачів освіти можливостями природничих наук у сфері охорони природи.

Об'єкт: природно-заповідні території Львівщини, червонокнижні види рослин та тварин, заходи щодо раціонального використання природних ресурсів та охорони довкілля.

Предмет: категорії й статус територій та об'єктів ПЗФ Львівщини, форми природоохоронних заходів; екологічні проблеми регіону.

Гіпотеза: природоохоронні території та Червоні списки є формами охорони природи.

Другий етап – аналітичний

Розробка плану реалізації проєкту:

2.1. Вибір території ПЗФ Львівщини для дослідження.

2.2. Визначення проєктних завдань:

Завдання 1. Встановити фізико-географічне положення та адміністративне розташування території, особливості рельєфу, гідроресурси, тип клімату тощо.

Завдання 2. Площа території ПЗФ, категорія та статус території або об'єкту ПЗФ Львівщини.

Завдання 3. Охарактеризувати режим охорони території та функціональне зонування заповідної території.

ПРОФЕСІЙНА ІДЕНТИЧНІСТЬ І МАЙСТЕРНІСТЬ ПЕДАГОГА

Завдання 4. Навести список червонокнижних видів тварин і рослин досліджуваної природоохоронної території (до 20 видів кожного).

Завдання 5. Описати антропогенні ландшафти адміністративної області (ей), на території якої розміщена ПЗФ територія та є екологічні проблеми території.

2.3. Визначення джерел інформації, початок накопичення інформації, аналіз навчального матеріалу теми «Природокористування» підручника географії для 8 класу «Україна у світі: природа і населення», опрацювання лекційного матеріалу «Природно-заповідний фонд України», пошук інформації з додаткових літературних джерел.

2.4. Планування навчального продукту: розробка електронної сторінки атласу «Заповідні території Львівщини»

III етап – практичний

Створює модель електронної сторінки атласу «Заповідні території Львівщини».

IV етап – презентаційний

Індивідуальні повідомлення про результат роботи та демонстрація навчального продукту – сторінка електронного атласу «Заповідні території Львівщини».

V етап – контрольний

Оцінювання як проектної діяльності здобувачів освіти, так і навчального продукту. Викладач аналізує результати, відзначає недоліки та позитивні моменти для подальшої корекції в індивідуальній роботі. Здобувачі беруть участь у дискусії, визначають найкращий проект.

Сильні сторони методу проектів: короткий час – максимальна кількість інформації, ідей, навчальних продуктів; дозволяє індивідуалізувати зміст і темп навчання; інтегрує природничі та педагогічні науки; забезпечує реалізацію інноваційних принципів навчання; виявляє готовність до професійної діяльності.

Слабкі сторони методу проектів: потребує високого рівня попередньої підготовленості кожного здобувача; труднощі помічено під час диференціації та інтеграції наукового знання і на етапі конструювання проектних завдань; під час застосування методу потрібно враховувати навантаження на здобувача, тому його необхідно поєднувати з принципом доступності навчання.

Впровадження методу проекту в систему еколого-професійної підготовки майбутніх учителів природничих спеціальностей у ДДПУ імені Івана Франка сприятиме: екологізація освітніх програм та робочих програм навчальних дисциплін; побудова навчання на екологічній проблематиці з акцентом на регіональні екологічні проблеми; забезпечення здобувачів освіти методичною літературою, що розкриває теоретико-практичні аспекти методу проектів як дидактичного інструменту формування екологічних компетентностей; розробка нового освітнього компонента «Екологічний проект».

Розгляд сучасного освітнього процесу в контексті екологічно-компетентної дозволяє визначити передусім, перш за все, його пріоритетні цінності для майбутнього учителя природничих спеціальностей. У такому разі, на нашу думку, з'являються нові перспективи: по-перше, розглянути метод проектів в еколого-компетентній інтерпретації на рівні логіки як освітнього процесу, так і логіки освітнього компонента; по-друге, актуалізувати та реалізувати сучасні ідеї еколого-компетентної педагогіки, безпосередньо пов'язані з застосуванням методу проектів на основі: міжпредметної та міжсистемної інтеграції змісту, технологій, методів навчання як найважливіших об'єктивних факторів, що цілеспрямовано впливають на формування еколого-професійних компетентностей; наповнення освітнього процесу новими досягненнями екологічної та педагогічної галузі у контексті методу проектів; включення у власну педагогічну діяльність методу проектів на основі предметного моделювання; використання методу проектів у когнітивній діяльності здобувача на основі вирішення ним проектних завдань; комбінування та реконструювання знайомих прийомів творчої діяльності для вирішення нових проблем; самоосвіти, саморозвитку та самореалізації особистості в процесі застосування методу проектів на індивідуалізованій та груповій основах.

Метод проектів – один із дидактичних інструментів модернізації та інтенсифікації освітнього процесу ЗВО, в якому здобувач освіти є і безпосередньо діючим суб'єктом, і як особистістю, котра саморозвивається.

ПРОФЕСІЙНА ІДЕНТИЧНІСТЬ І МАЙСТЕРНІСТЬ ПЕДАГОГА

Метод проєктів як один із сучасних методів навчання є пріоритетним методичним інструментом педагогічної діяльності будь-якої освітньої установи, вчителя, учня, викладача, здобувача освіти, що говорить про його універсальність.

Інтерактивна модель взаємодії «викладач–здобувач» розкриває роль викладача й здобувача під час реалізації методу проєктів та методичну унікальність цього методу, яка полягає у тому, що викладач постає як фасилітатор, тобто помічник, котрий не передає знання, а організовує навчально-пізнавальну діяльність здобувача.

Методичні особливості застосування методу проєктів в еколого-професійній підготовці майбутніх учителів природничих спеціальностей реалізуються за певним алгоритмом, який відповідає етапам продуктивної діяльності: пошуковому, аналітичному, практичному, презентаційному і контрольному.

Практичний досвід застосування методу проєктів при підготовці майбутніх учителів природничих спеціальностей, орієнтованого на формування екологічних компетентностей, забезпечить готовність реалізовувати екологічні знання та методику проведення методу у власній педагогічній діяльності й життєвих ситуаціях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дембіцька С. В., Яблочников С. Л. Проблемне навчання як фактор управління якістю навчального процесу. Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки). Бердянськ: БДПУ, 2007. №1. С. 18–26.
2. Дьюї Дж. Демократія і освіта. Львів: Літопис, 2003. 294 с.
3. Грицай Н. Б. Метод проєктів у методичній підготовці майбутніх учителів біології. Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Серія: Педагогічні науки. 2012. Вип. 109. С. 182–191. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2012_109_27
4. Грицай Н. Б. Підготовка майбутніх учителів до використання проєктної технології у навчанні учнів природничих наук. Українська професійна освіта. 2020. № 7. С. 28–36.
5. Куліченко А. К. Педагогічна концепція В.Г. Кіпатрика та її вплив на розвиток освіти у різних країнах: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. Дрогобич, 2014. 20 с.
6. Куриленко Н. В. Метод проєктів як засіб розвитку екологічної компетентності учнів основної школи. Актуальні проблеми природничо-математичної освіти в середній і вищій школі: матеріали міжн. наук.-практ. конф., м. Херсон, 26–28 червня, 2014 р. Херсон, 2014. С. 144–146.
7. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
8. Романовська М. Б. Метод проєктів у навчальному процесі (методичний посібник). Харків: Веста; Ранок, 2007. 160 с.
9. Тадеуш О. М. Метод проєктів як форма продуктивного навчання студентів. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 16: Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики. 2017. Вип. 29. С. 142–146.
10. Kramsch C. The Challenge of Globalization for the Teaching of Foreign Languages and Cultures. Electronic Journal of Foreign Language Teaching. 2014. Vol. 11. No. 2. P. 249–254. URL: <https://eflt.nus.edu.sg/wp-content/uploads/2020/09/>
11. Markham T. Project Based Learning Handbook: A Guide to Standards-Focused Project Based Learning for Middle and High School Teachers / T. Markham, J. Larmer, J. Ravitz; 2nd ed. Oakland CA: Buck Institute for Education, 2003. 196 p.
12. Marginson S. Global field and global imagining: Bourdieu and worldwide higher education. British Journal of Sociology of Education. 2008. Vol. 29. No 3. P. 303–315.

REFERENCES

1. Dembitska S. V., Yablochnikov S. L. Problemne navchannia yak faktor upravlinnia yakistiu navchalnoho protsesu [Problem-based learning as a factor of management of quality of educational process]. Zbirnyk naukovykh prats Berdianskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu (Pedahohichni nauky). Berdiansk: BDPU, 2007. Vol. 1. S. 18–26.
2. Diui Dzh. Demokratsiia i osvita [Democracy and education]. Lviv: Litopys, 2003. 294 s.
3. Hrytsai N. B. Metod proektiv u metodychnii pidhotovtsi maibutnix uchyteliv biolohii [The method of projects in the methodological training of future teachers of Biology]. Naukovi zapysky [Kirovohradskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka]. Serii: Pedahohichni nauky, 2012. Vol. 109. S. 182-191. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2012_109_27

4. Hrytsai N. B. Pidhotovka maibutnikh uchyteliv do vykorystannia proiektnoi tekhnolohii u navchanni uchniv pryrodnychkh nauk [Training future teachers to use project technology in teaching Natural Sciences]. *Ukrainska profesiina osvita*, 2020. Vol. 7. S. 28–36.
5. Kulichenko A. K. Pedagogichna kontsepsiia V.H. Kilpatryka ta yii vplyv na rozvytok osvity u riznykh krainakh [Pedagogical concept of V. H. Kilpatrick and its impact on the development of education in different countries]: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.01. Drohobych, 2014. 20 s.
6. Kurylenko N. V. Metod proektiv yak zasib rozvytku ekolohichnoi kompetentnosti uchniv osnovnoi shkoly [Project method as a means of developing students' environmental competence at basic schools]. *Aktualni problemy pryrodnycho-matematychnoi osvity v serednii i vyshchii shkoli: materialy mizhn. nauk.-prakt. konf.*, m. Kherson, 26–28 chervnia, 2014 r. Kherson, 2014. S. 144-146.
7. Nova ukrainska shkola. Kontseptualni zasady reformuvannia serednoi shkoly [New Ukrainian school. Conceptual principles of secondary school reform] URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
8. Romanovska M. B. Metod proektiv u navchalnomu protsesi (metodychnyi posibnyk) [Method of projects in the educational process (a methodical manual)]. Kharkiv: Vesta; Ranok, 2007. 160 s.
9. Tadeush O. M. Metod proektiv yak forma produktyvnoho navchannia studentiv [Project method as an effective learning form of teaching students]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M.P. Drahomanova. Seria 16: Tvorchia osobystist uchytelia: problemy teorii i praktyky*, 2017. Vol. 29. S. 142–146.
10. Kramsch C. The Challenge of Globalization for the Teaching of Foreign Languages and Cultures. *Electronic Journal of Foreign Language Teaching*. 2014. Vol. 11 (2). S. 249-254. URL: <https://eflt.nus.edu.sg/wp-content/uploads/2020/09/v11n22014/kramsc>
11. Markham T. *Project Based Learning Handbook: A Guide to Standards-Focused Project Based Learning for Middle and High School Teachers*. T. Markham, J. Larmer, J. Ravitz (Eds.); 2nd ed. Oakland CA: Buck Institute for Education, 2003. 196 p.
12. Marginson S. Global field and global imagining: Bourdieu and worldwide higher education. *British Journal of Sociology of Education*. 2008. Vol. 29(3). P. 303–315.

УДК 37.01' 81-11

DOI 10.25128/2415-3605.22.1.8

ТЕТЯНА ВІЛЬЧИНСЬКА

<https://orcid.org/0000-0003-4881-6132>

vilczynska_t@tnpu.edu.ua

доктор філологічних наук, професор

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка

вул. Максима Кривоноса, 2, м. Тернопіль

ГАЛИНА БАЧИНСЬКА

<https://orcid.org/0000-0001-6901-613X>

baczynska_h@tnpu.edu.ua

кандидат філологічних наук, доцент

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка

вул. Максима Кривоноса, 2, м. Тернопіль

ОКСАНА ВЕРБОВЕЦЬКА

<https://orcid.org/0000-0003-3142-364X>

werbowetska_o@tnpu.edu.ua

кандидат філологічних наук, доцент

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка

вул. Максима Кривоноса, 2, м. Тернопіль